

Preuzeto iz elektronske pravne baze **Paragraf Lex**

Sve informacije o propisu nađite [OVDE](#)

ZAKON

O UDŽBENICIMA

("Sl. glasnik RS", br. 27/2018, 92/2023 i 109/2025)

I OSNOVNE ODREDBE

Predmet zakona

Član 1

Ovim zakonom uređuje se pripremanje, odobravanje, izbor, izdavanje, povlačenje i praćenje udžbenika i udžbeničkog kompleta, priručnika i obaveznog i dodatnog nastavnog sredstva za osnovnu i srednju školu (u daljem tekstu: škola).

Na pripremanje, odobravanje, izdavanje i povlačenje didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava za ustanove obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: ustanova), kao i njihovo praćenje tokom korišćenja u vaspitno-obrazovnom i obrazovno-vaspitnom radu, shodno se primenjuju odredbe ovog zakona.

Pripremanje, odobravanje i izdavanje udžbenika za ustanovu koja obavlja delatnost visokog obrazovanja uređuje se opštim aktom visokoškolske ustanove, u skladu sa posebnim zakonom.

Termini upotrebljeni u ovom zakonu koji su izraženi u muškom gramatičkom rodu podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koja se odnose.

Udžbenik i priručnik

Član 2

Udžbenik je osnovno didaktički oblikovano nastavno sredstvo, u bilo kom obliku ili mediju, koje se koristi u obrazovno-vaspitnom radu u školi za sticanje znanja, veština, formiranje stavova, podsticanje kritičkog razmišljanja, unapređenja funkcionalnog znanja i razvoj intelektualnih i emocionalnih karakteristika učenika i polaznika, čiji su sadržaji utvrđeni planom i programom nastave i učenja i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Priručnik predstavlja nastavno sredstvo, u bilo kom obliku ili mediju, koje se koristi za sticanje znanja, veština, formiranje vrednosnih stavova i razvoj intelektualnih i emocionalnih karakteristika učenika i polaznika, čiji sadržaj prati plan i program nastave i učenja i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Priručnik se može koristiti:

- 1) za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama, uz udžbenik ili samostalno, čiji sadržaj omogućava da se nova dostignuća u naučnoj, umetničkoj, odnosno stručnoj oblasti neposredno primene u obrazovno-vaspitnom radu;
- 2) u osnovnom obrazovanju odraslih za podučavanje, zajedničko i samostalno učenje, vežbanje i samoprocenjivanje;
- 3) za obrazovanje učenika kojima je potrebna dodatna podrška u obrazovanju i koji je pripremljen u skladu sa potrebama i mogućnostima učenika i koristi se u obrazovno-vaspitnom radu u školi za zajedničko i samostalno učenje i vežbanje.

Obavezno i drugo nastavno sredstvo

Član 3

Nacionalna čitanka je obavezno nastavno sredstvo za sve učenike osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja i za sve učenike koji pohađaju osnovno obrazovanje i vaspitanje po posebnom programu osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu na srpskom jeziku.

Nacionalna čitanka koristi se u cilju razvijanja ličnog i nacionalnog identiteta, razvijanja svesti i osećanja pripadnosti Republici Srbiji, poštovanja i negovanja srpskog jezika i maternjeg jezika, tradicije i kulture srpskog naroda i nacionalnih manjina na prostoru Republike Srbije, razvijanja interkulturalnosti, poštovanje i očuvanje nacionalne i svetske kulturne baštine.

Nacionalna čitanka obuhvata sadržaje programa predmeta srpski jezik, odnosno srpski jezik i književnost, svet oko nas, priroda i društvo, istorija, geografija, likovna kultura i muzička kultura, u skladu sa planom i programom nastave i učenja za određeni razred, odnosno ciklus osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja.

U skladu sa stavom 2. ovog člana čitanka obuhvata sadržaje predmeta:

- 1) prvog i drugog razreda osnovnog obrazovanja i vaspitanja;
- 2) trećeg i četvrtog razreda osnovnog obrazovanja i vaspitanja;
- 3) svih razreda drugog ciklusa osnovnog obrazovanja i vaspitanja;
- 4) svih razreda srednjeg obrazovanja i vaspitanja.

Srpski jezik i nacionalna kultura je obavezno nastavno sredstvo za sve učenike osnovnog obrazovanja i vaspitanja i za sve učenike koji pohađaju osnovno obrazovanje i vaspitanje po posebnom programu osnovnog obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu na srpskom jeziku.

Srpski jezik i nacionalna kultura je obavezno nastavno sredstvo koje se koristi uz udžbenike za srpski jezik, odnosno srpski jezik i književnost, s ciljem posebnog i dodatnog razvijanja pismenosti, produbljenijeg saznavanja i usvajanja najznačajnijih dostignuća jezika i književnosti na srpskom jeziku i razvijanja čitalačkih kompetencija kod učenika.

Srpski jezik i nacionalna kultura je obavezno nastavno sredstvo koje se izdaje za svaki razred osnovnog obrazovanja i vaspitanja.

Drugo nastavno sredstvo je nastavno sredstvo koje doprinosi ostvarivanju ciljeva datog predmeta, prati udžbenik i može da se koristi za savladavanje, proveru i proširivanje znanja stečenih korišćenjem udžbenika i za samostalni rad učenika i koje je usklađeno sa programom predmeta i, zavisno od predmeta i razreda, može biti:

- 1) radna sveska;
- 2) zbirka zadataka;
- 3) geografski atlas, istorijski atlas, zidna karta i sl.;
- 4) zbirka tekstova, reprodukcija dokumenata, umetničkih dela, fotografija, ilustracija, crteža i sl.;
- 5) notni zapis;
- 6) digitalni zapis;
- 7) praktikum za vežbe;
- 8) audio zapis;

- 9) audio-vizuelni zapis;
- 10) materijal za konstruktorsko oblikovanje;
- 11) gramatika i rečnik za strani jezik.

Udžbenički komplet

Član 4

Udžbenički komplet čini udžbenik i drugo nastavno sredstvo za određeni predmet, program ili aktivnost, odnosno nastavnu oblast ili modul (u daljem tekstu: predmet) u određenom razredu.

Sastav udžbeničkog kompleta utvrđuje se Planom udžbenika.

Udžbenik i udžbenički komplet (u daljem tekstu: udžbenik) može da sadrži i elektronski dodatak, koji pomaže učeniku u samostalnom savladavanju, proveri i proširivanju znanja, veština i stavova ili kao podsticaj za kreativni rad i koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Udžbenik od nacionalnog značaja i udžbenik od posebnog značaja za nacionalnu manjinu

Član 4a

Udžbenici za predmete: srpski jezik, srpski jezik i književnost, svet oko nas, priroda i društvo, istorija, geografija, muzička kultura i likovna kultura, za učenike osnovnog obrazovanja i vaspitanja koji nastavu pohađaju na srpskom jeziku i udžbenici za predmete istorija i geografija, za učenike srednjeg obrazovanja i vaspitanja koji nastavu pohađaju na srpskom jeziku, smatraju se udžbenicima od nacionalnog značaja.

Udžbenici od nacionalnog značaja prenose vrednosti, tradiciju, jezik i kulturu, zbog čega predstavljaju osnovno sredstvo izgradnje i očuvanja identiteta i nacionalne kohezije, stabilnosti i otpornosti Republike Srbije na spoljne uticaje i jedan od stubova nacionalne bezbednosti.

Udžbenici za izvođenje nastave na jeziku i pismu nacionalne manjine i dodaci uz te udžbenike za predmete: maternji jezik, maternji jezik i književnost, srpski kao nematernalni jezik, svet oko nas, priroda i društvo, istorija, geografija, muzička kultura i likovna kultura, za učenike osnovnog obrazovanja i vaspitanja i udžbenici za predmete istorija i geografija, za učenike srednjeg obrazovanja i vaspitanja koji nastavu pohađaju na jeziku i pismu nacionalne manjine, smatraju se udžbenicima od posebnog značaja za nacionalne manjine.

Udžbenici za izvođenje nastave na jeziku i pismu nacionalne manjine

Član 5

Udžbenike za izvođenje nastave na jeziku i pismu nacionalne manjine čine udžbenici od posebnog značaja za nacionalne manjine i dodaci uz te udžbenike i ostali udžbenici za izvođenje nastave na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Udžbenik za izvođenje nastave na jeziku i pismu nacionalne manjine može biti:

- 1) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je izdat na teritoriji Republike Srbije;
- 2) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je prevod udžbenika odobrenog na srpskom jeziku;
- 3) dodatak uz udžbenik za predmete definisane članom 4a stav 3. ovog zakona;
- 4) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine izdat u stranoj državi, koji je odobren u skladu sa ovim zakonom.

Odredbe ovog zakona koje se odnose na udžbenik shodno se primenjuju i na dodatak iz stava 2. tačka 3) ovog člana za predmete od posebnog značaja za nacionalnu manjinu.

Prilagođeni udžbenik

Član 6

Prilagođeni udžbenik je prethodno po zakonu odobreni udžbenik, koji je prilagođen obrazovnim potrebama učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Vid prilagođavanja udžbenika utvrđuje tim za inkluzivno obrazovanje škole koju učenik pohađa.

Način prilagođavanja udžbenika propisuje ministar nadležan za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: ministar).

Dodatno nastavno sredstvo

Član 7

Dodatno nastavno sredstvo je drugo nastavno sredstvo u bilo kom obliku ili mediju, koje nije sastavni deo udžbeničkog kompleta.

Dodatno nastavno sredstvo može da bude i prilagođeno na način koji posebno doprinosi ostvarivanju ciljeva i ishoda datog predmeta, koje kao takvo prati potrebe i mogućnosti učenika i polaznika kojima je potrebna dodatna podrška.

Didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo

Član 8

Didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo, koje se koristi u vaspitno-obrazovnom radu u predškolskoj ustanovi, kao i obrazovno-vaspitnom radu u školi i školi za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, je didaktički oblikovan sadržaj, u bilo kom obliku ili mediju, prema uzrastu dece i učenika, kao što su slikovnice, radni listovi, knjige za decu, enciklopedije, igračke, muzičke igračke, muzički instrumenti, igračke sa mehanizmom za pokretanje, audio-vizuelna sredstva i drugi predmeti i materijali.

Plan nabavke dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog sredstva i didaktičko igrovnog sredstva

Član 9

Ustanova je obavezna da u okviru Godišnjeg plana rada predvidi potrebna dodatna nastavna sredstva, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva u vaspitno-obrazovnom i obrazovno-vaspitnom radu.

Odluku o potrebi za dodatnim nastavnim sredstvima, didaktičkim sredstvima i didaktičko igrovnim sredstvima donosi vaspitno-obrazovno veće, odnosno nastavničko veće na obrazloženi predlog stručnih veća.

Dodatna nastavna sredstva, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva čine deo bibliotečko-informacione građe i izvora, u skladu sa zakonom.

Finansiranje udžbenika sredstvima budžeta Republike Srbije

Član 10

Vlada, u skladu sa raspoloživim sredstvima budžeta Republike Srbije, u cilju omogućavanja jednake dostupnosti obrazovanja i vaspitanja donosi odluku o finansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele, odnosno sufinansiranju pripreme i/ili nabavke i dodele udžbenika i priručnika, a naročito za učenike i polaznike koji su socijalno i materijalno ugroženi, kao i za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Odluka iz stava 1. ovog člana donosi se do 1. marta tekuće godine za narednu školsku godinu.

Odlukom iz stava 1. ovog člana Vlada utvrđuje:

- 1) nivo i vrstu obrazovanja, razred i predmet za koji će se finansirati, odnosno sufinansirati udžbenici i priručnici;
- 2) uslove i kriterijume na osnovu kojih učenik, odnosno polaznik ostvaruje pravo na finansiranje, odnosno sufinansiranje.

Izbor i nabavka udžbenika i priručnika utvrđenih odlukom iz stava 1. ovog člana, vrši se u skladu sa ovim zakonom i zakonom koji uređuje oblast javnih nabavki.

Nacionalna čitanka i Srpski jezik i nacionalna kultura besplatni su za sve učenike kojima su ovim zakonom namenjeni, a njihova priprema i izdavanje, štampanje i distribucija štampanih izdanja, kao i održavanje i ažuriranje digitalnih izdanja, finansiraju se iz budžeta Republike Srbije.

Način dodele obaveznih nastavnih sredstava, kao i način i rokove dodele, način vođenja i sadržinu evidencije o dodeli i vraćanju, pravila korišćenja i vraćanja, naknade za oštećenje ili uništenje, pravila otpisa i postupanje sa otpisanim udžbenicima čija se nabavka i dodela finansira sredstvima budžeta Republike Srbije, propisuje ministar.

Sredstva za finansiranje nabavke i dodele, odnosno sufinansiranje nabavke i dodele udžbenika i priručnika iz stava 1. ovog člana, mogu se obezbediti i u budžetu jedinice lokalne samouprave.

Nadležni organ jedinice lokalne samouprave bliže određuje uslove, kriterijume, način i postupak finansiranja, odnosno sufinansiranja iz budžeta jedinice lokalne samouprave.

Jedinica lokalne samouprave sredstva iz stava 6. ovog člana može realizovati preko organizacionog oblika čiji je osnivač.

Jedinica lokalne samouprave o svojoj odluci da finansira, odnosno sufinansira nabavku i dodelu udžbenika i priručnika iz stava 1. ovog člana, obaveštava ministarstvo najkasnije do 1. februara tekuće kalendarske godine za narednu školsku godinu.

Niskotiražni udžbenici

Član 11

Niskotiražni udžbenik je udžbenik čiji su direktni i indirektni troškovi proizvodnje i zavisni troškovi prodaje veći od maloprodajne cene.

Niskotiražnim udžbenikom smatra se:

- 1) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine, preveden sa srpskog jezika ili izvorno pisan na jeziku i pismu nacionalne manjine;
- 2) udžbenik prilagođen obrazovnim potrebama učenika sa smetnjama u razvoju i invaliditetom;
- 3) udžbenik za programe ogleda;
- 4) udžbenik za sticanje obrazovanja po posebnim programima (obrazovanje u inostranstvu, programi za talentovane učenike i sl.);
- 5) udžbenik za predmete u gimnazijama i srednjim stručnim školama koje pohađa manje od 2% učenika i polaznika od ukupnog broja učenika i polaznika u generaciji.

Maloprodajna cena udžbenika i priručnika sa PDV-om, koji se izdaje na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno koji se izdaje sa prilagođenim pismom i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, ne može biti veća od maloprodajne cene udžbenika i priručnika sa PDV-om na srpskom jeziku koji je preveden, odnosno čije pismo i/ili format je prilagođen.

Izdavač udžbenika dužan je da učestvuje u obezbeđivanju sredstava za izdavanje niskotiražnih udžbenika u iznosu 2% ostvarenih neto prihoda od prodatih udžbenika u prethodnoj kalendarskoj godini i da navedena sredstva obračuna i uplati u budžet Republike Srbije, najkasnije do 30. aprila tekuće godine.

Izdavač udžbenika koji izdaje sve niskotiražne udžbenike koje su škole izabrale za korišćenje prema članu 34. st. 3, 4, 5. i 11. ovog zakona i koji su tom izdavaču odobreni u skladu sa ovim zakonom, nije u obavezi da učestvuje u obezbeđivanju sredstava iz stava 4. ovog člana.

Vlada, u skladu sa raspoloživim sredstvima budžeta Republike Srbije, donosi odluku o sufinansiranju pripreme i/ili nabavke niskotiražnih udžbenika koje izdaje centar za niskotiražne udžbenike.

Odluka iz stava 6. ovog člana donosi se do 1. septembra tekuće godine za narednu školsku godinu.

Izbor udžbenika iz stava 1. ovog člana vrši se u skladu sa ovim zakonom.

Bliže uslove i druga pitanja od značaja za izdavanje niskotiražnih udžbenika propisuje ministar.

Upotreba jezika i pisma

Član 12

Udžbenik, priručnik, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo izdaje se na srpskom jeziku i ćirilicom pismu.

Izuzetno, priručnik za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama i elektronski dodatak uz udžbenik mogu da se izdaju na srpskom jeziku i latiničkom pismu, ukoliko je način izlaganja sadržaja plana i programa nastave i učenja određene stručne oblasti, usled korišćenja Međunarodnog sistema jedinica, u funkciji boljeg predstavljanja i razumevanja sadržaja.

Udžbenik, priručnik, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo izdaje se i na jeziku i pismu nacionalne manjine kada se obrazovno-vaspitni rad izvodi na tom jeziku.

Za decu, učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju i invaliditetom udžbenik, priručnik, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko i didaktičko igrovno sredstvo izdaje se u skladu sa potrebama i mogućnostima dece, učenika i polaznika, kako na srpskom, tako i na jeziku i pismu nacionalnih manjina.

Za izvođenje obrazovnog i vaspitnog rada sa decom, učenicima i odraslima oštećenog vida, udžbenik, priručnik, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo izdaje se na Brajevom pismu, u elektronskoj formi ili formatima koji su prilagođeni (sadržaj štampan uvećano, fotografija obrađena za potrebe slabovidnih učenika, fotografska uvećanja, reljefni crteži, sheme, karte, zvučni zapis odnosno drugi oblik i medij).

Udžbenik stranog jezika izdaje se na odgovarajućem stranom jeziku i pismu.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na elektronski dodatak.

Jednake mogućnosti i zabrana diskriminacije

Član 13

Udžbenik, priručnik, elektronski dodatak uz udžbenik, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo svojim sadržajem i oblikom treba da obezbede sprovođenje principa jednakih mogućnosti i uvažavanja različitosti.

Udžbenik, priručnik, elektronski dodatak uz udžbenik, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo svojim sadržajem ili oblikom ne smeju da diskriminišu ili dovode u neravnopravan položaj grupe i pojedince ili da podstiču na takvo ponašanje, u skladu sa zakonom kojim se uređuje zabrana diskriminacije.

Autorska naknada za dela koja su obavezan deo sadržaja udžbenika

Član 13a

Bez dozvole autora, a uz obavezu plaćanja autorske naknade, dozvoljeno je umnožavanje i stavljanje u promet tako umnoženih odlomaka objavljenog autorskog dela, odnosno objavljenih pojedinačnih autorskih dela, kada se ona, prema utvrđenom planu nastave i učenja, pojavljuju kao deo sadržaja obaveznog nastavnog sredstva, udžbenika i udžbeničkog kompleta, odobrenog za upotrebu u osnovnom i srednjem obrazovanju u skladu sa ovim zakonom.

Visinu autorske naknade iz stava 1. ovog člana propisuje Vlada.

II IZDAVAČI UDŽBENIKA

Član 14

Izdavanje udžbenika, priručnika, dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva može da obavlja pravno lice registrovano za delatnost izdavanja udžbenika čiji je osnivač Republika Srbija (u daljem tekstu: javni izdavač), preduzetnik ili drugo pravno lice koje je registrovano za izdavačku delatnost.

Obavezna nastavna sredstva iz člana 3. ovog zakona i udžbenike za predmete istorija i geografija za učenike osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja koji nastavu pohađaju na srpskom jeziku izdaje javni izdavač u štampanom, a može ih izdavati i u digitalnom obliku.

Štampanje izdanja javnog izdavača obavlja pravno lice registrovano za delatnost izdavanja i štampanja naučne i stručne i udžbeničke literature čiji je osnivač Republika Srbija.

Priručnik za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama može da izdaje i udruženje stručnih i umetničkih škola.

Priručnik za učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju i invaliditetom može da izdaje i udruženje škola za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i strukovno udruženje defektologa.

Priručnik za obrazovanje odraslih može da izdaje i udruženje škola koje realizuje programe osnovnog obrazovanja odraslih.

Član 14a

Javni izdavač obrazuje autorski tim za pripremu nacionalne čitanke i to pojedinačno za svaki nivo izrade nacionalne čitanke.

Javni izdavač raspisuje javni poziv za izbor članova autorskog tima za pripremu nacionalne čitanke.

Autorski tim čine lica sa integritetom i autoritetom u oblasti za koju su izabrani.

Javni izdavač raspisuje i javni poziv za izbor članova recenzentske komisije na isti način kao i za izbor članova autorskog tima za pripremu nacionalne čitanke.

Član 14b

Javni izdavač vrši izbor autora, odnosno obrazuje autorski tim za pripremu udžbenika od nacionalnog značaja iz člana 14. stav 2. ovog zakona i to pojedinačno za svaki predmet i razred.

Javni izdavač raspisuje javni poziv za izbor autora za pripremu udžbenika od nacionalnog značaja iz člana 14. stav 2. ovog zakona.

Za autora može biti izabrano lice koje je državljanin Republike Srbije, sa stečenim visokim obrazovanjem i sa integritetom i autoritetom u oblasti u kojoj se udžbenik priprema, koje nije pravnosnažno osuđivano za krivična dela i na krivične sankcije zbog kojih ne bi moglo biti imenovano u Nacionalni prosvetni savet, kome nije utvrđeno diskriminatorno ponašanje i koje je svojim naučnim, umetničkim, odnosno stručnim radom i profesionalnim zalaganjem pružilo značajan doprinos zaštiti i očuvanju nacionalnog identiteta, a naročito razvijanju svesti i osećanja pripadnosti Republici Srbiji, odnosno poštovanju i negovanju srpskog jezika, tradicije i kulture srpskog naroda i kulture nacionalnih manjina na prostoru Republike Srbije, razvijanju interkulturalnosti i poštovanju i očuvanju nacionalne i svetske kulturne baštine.

U postupku izbora autora i obrazovanja autorskog tima javni izdavač sačinjava i na svojoj internet stranici objavljuje listu kandidata koji ispunjavaju propisane uslove za autore udžbenika za svaki predmet za koji se udžbenik priprema i vrši njihovo rangiranje primenom kriterijuma koje je unapred odredio i u javnom pozivu objavio, kao što su: stepen obrazovanja, naučno i/ili nastavno zvanje, objavljeni autorski radovi, odnosno naučni i umetnički rezultati, iskustvo u pripremi udžbeničke literature, učešće u aktivnostima koje doprinose očuvanju ugleda i promociji Republike Srbije i dr.

Javni izdavač imenuje recenzentsku komisiju za udžbenike od nacionalnog značaja vodeći računa o njihovoj stručnosti i relevantnom iskustvu u oblasti za koju se udžbenik priprema.

Članovi recenzentske komisije za udžbenike od nacionalnog značaja moraju ispunjavati uslove propisane za autore tih udžbenika.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju na pripremu Srpskog jezika i nacionalne kulture.

Posledice docnje u pripremi i dostavi rukopisa udžbenika

Član 14v

Rok u kojem je autor dužan da dostavi javnom izdavaču rukopis udžbenika od nacionalnog značaja predstavlja bitan sastojak ugovora između autora i javnog izdavača.

Ako izabrani autor ne dostavi rukopis udžbenika ili dela udžbenika u roku utvrđenom ugovorom, javni izdavač jednostrano raskida ugovor sa tim autorom i bira drugog autora, odnosno obrazuje autorski tim u drugačijem sastavu, pri čemu može preraspodeliti poslove pripreme udžbenika preostalim članovima ranije obrazovanog autorskog tima ili angažovati drugog stručnjaka za određenu oblast sa liste kandidata koji ispunjavaju uslove propisane za autora - za pripremu rukopisa udžbenika, odnosno dela udžbenika za koji rukopis nije blagovremeno dostavljen.

Autor koji ne dostavi rukopis udžbenika ili dela udžbenika u roku utvrđenom ugovorom dužan je da vrati isplaćeni iznos autorskog honorara sa zakonskom zateznom kamatom od dana primljene isplate, da nadoknadi troškove koje je javni izdavač imao povodom angažovanja novog autora, kao i štetu koju javni izdavač trpi.

Javni izdavač neće raskinuti ugovor sa autorom koji kasni sa dostavom rukopisa, ako je docnja na strani autora nastupila iz opravdanih razloga, a iz okolnosti slučaja proizlazi da će rukopis udžbenika ili dela udžbenika biti dostavljen u naknadnom roku, koji odredi javni izdavač, a koji ne može biti duži od 15 dana od dana isteka prvobitno ugovorenog roka.

Centar za niskotiražne udžbenike

Član 15

Javni izdavač, za izdavanje niskotiražnih udžbenika iz člana 11. ovog zakona obrazuje Centar za niskotiražne udžbenike kao posebnu organizacionu jedinicu.

Javni izdavač izdaje niskotiražni udžbenik, ako sam izdavač ne izdaje taj niskotiražni udžbenik.

III PRIPREMANJE UDŽBENIKA

Utvrđivanje plana udžbenika

Član 16

Planom udžbenika utvrđuju se udžbenici po predmetima ili oblastima, razredima, nivoima obrazovanja i vrsti škole, koji se koriste u obrazovno-vaspitnom radu.

Planom udžbenika, za sve razrede, predviđena je i nacionalna čitanka.

Za stručne predmete u stručnim školama, za polaznike u osnovnom obrazovanju odraslih, planom udžbenika može se propisati i priručnik.

Planom udžbenika definiše se sastav udžbeničkog kompleta, vodeći se principom da je svaka komponenta udžbeničkog kompleta neophodan uslov za ostvarivanje ciljeva određenog predmeta. Svaka komponenta udžbeničkog kompleta ima jasnu funkciju, a sve komponente kompleta čine koherentnu celinu.

Plan udžbenika za osnovno i srednje opšte i umetničko obrazovanje i vaspitanje, opšteobrazovne predmete srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih, na predlog Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: Zavod), po pribavljenom mišljenju Nacionalnog prosvetnog saveta, donosi ministar.

Plan udžbenika za versku nastavu, na predlog Komisije za versku nastavu, obrazovane u skladu sa propisima o osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju, po pribavljenom mišljenju Zavoda, donosi ministar.

Plan udžbenika na jeziku i pismu nacionalnih manjina i udžbenika za predmete od interesa za nacionalne manjine, na predlog Zavoda i nacionalnih saveta nacionalnih manjina, po pribavljenom mišljenju Nacionalnog prosvetnog saveta, donosi ministar.

Plan udžbenika za stručne predmete u stručnim školama, na predlog Zavoda, po pribavljenom mišljenju Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donosi ministar.

Plan udžbenika ministar donosi istovremeno sa donošenjem plana i programa nastave i učenja, odnosno kada se utvrdi potreba za izmenom postojećeg plana udžbenika.

Predlog iz st. 5, 7. i 8. ovog člana, Zavod dostavlja Nacionalnom prosvetnom savetu, odnosno Savetu za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih (u daljem tekstu: nadležni savet) preko ministarstva nadležnog za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: Ministarstvo).

Ako nadležni savet ne dostavi mišljenje Ministarstvu, u roku od 45 dana od dana dostavljanja predloga Zavoda, ministar će doneti plan udžbenika bez mišljenja nadležnog saveta.

Plan udžbenika objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije - Prosvetnom glasniku" i na zvaničnoj internet stranici Ministarstva.

Sadržina plana udžbenika

Član 17

Plan udžbenika sadrži:

- 1) naslov udžbenika za svaki nivo obrazovanja i vrstu škole, po razredima i predmetima;
- 2) naslov priručnika za svaki nivo obrazovanja i vrstu škole, po razredima i predmetima;
- 3) jezik i pismo na kome se izdaje udžbenik, odnosno priručnik;
- 4) najveću preporučenu masu štampanog udžbenika.

Standardi kvaliteta udžbenika

Član 18

Radi postizanja kvalitetnog i uravnoteženog obrazovanja i vaspitanja, zasnovanog na tekovinama i dostignućima savremene nauke, prilagođenog psihofizičkim, uzrasnim i ličnim obrazovnim potrebama svakog deteta, učenika i odraslog, udžbenik mora da bude usklađen sa Standardima kvaliteta udžbenika (u daljem tekstu: Standardi).

Standardi predstavljaju uslove koji se odnose na sadržinu, pedagoško-psihološke zahteve, didaktičku i metodičku obradu, jezičke zahteve, izradu, grafičku, likovnu i tehničku opremljenost udžbenika, zavisno od oblika, medija i namene.

Standarde i uputstvo o njihovoj primeni, na predlog Zavoda, po pribavljenom mišljenju Nacionalnog prosvetnog saveta, donosi ministar.

Standardi se utvrđuju za:

- 1) udžbenike;
- 2) elektronski dodatak;
- 3) priručnike;
- 4) dodatno nastavno sredstvo;
- 5) didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo;
- 6) prilagođene udžbenike i dodatna nastavna sredstva.

Ispunjenost Standarda predstavlja osnov za donošenje stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika, stručnog mišljenja o kvalitetu rukopisa priručnika, dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva i ekspertskog mišljenja.

Katalog udžbenika

Član 19

Udžbenik koji je odobren za upotrebu i koji škole biraju u skladu sa ovim zakonom uvršćuje se u katalog udžbenika.

Katalog udžbenika objavljuje se kao:

- 1) katalog udžbenika za osnovnu školu;
- 2) katalog udžbenika za srednje škole;
- 3) katalog udžbenika za izvođenje nastave na jezicima nacionalnih manjina za osnovnu i srednju školu;
- 4) katalog prilagođenih udžbenika.

Katalog udžbenika se objavljuje najkasnije do 1. marta na zvaničnoj internet stranici Ministarstva.

Katalog udžbenika sadrži sledeće podatke:

- 1) naslov udžbenika;
- 2) naziv predmeta, razred i vrstu škole za koju je udžbenik namenjen;
- 3) ime/imena autora udžbenika;
- 4) broj i datum izdavanja rešenja o odobravanju rukopisa udžbenika;
- 5) jezik i pismo na kome se izdaje udžbenik;
- 6) pun naziv izdavača;
- 7) napomenu uz udžbenik da je prilagođen, kao i vid prilagođavanja.

Ako je novi program nastave i učenja stupio na snagu nakon 1. maja godine koja prethodi godini u kojoj će se on primenjivati, katalog udžbenika, odnosno njegov deo koji se odnosi na udžbenike odobrene po novom programu nastave i učenja, objavljuje se nakon dobijanja stručne ocene svih rukopisa udžbenika, koji su u roku od 150 dana od dana stupanja na snagu novog programa nastave i učenja predati na ocenu.

U slučaju donošenja novog programa nastave i učenja, udžbenici koji se nalaze u katalogu udžbenika po prethodnom programu mogu da se biraju i koriste do uvrščivanja u katalog, odnosno do stavljanja u promet udžbenika odobrenog po novom programu nastave i učenja.

Ministarstvo se stara o ažuriranju kataloga udžbenika tokom cele godine.

Katalog udžbenika ažurira se na način da udžbenici svih izdavača, odobreni prema važećem planu i programu nastave i učenja, budu objedinjeni u jednom dokumentu.

Katalog udžbenika se ne ažurira u periodu od 60 dana od objavljivanja, osim za udžbenike koji su dobili odobrenje na ekspertizi i radi ispravke tehničkih grešaka.

Izdavač ima pravo da Ministarstvu podnese zahtev da se udžbenici koji se više neće koristiti brišu iz kataloga udžbenika.

Zabranjeno je školi da bira i koristi udžbenik koji nije uvršten u katalog iz stava 1. ovog člana.

Član 19a

Udžbenik od nacionalnog značaja, izdat po programu nastave i učenja koji je prestao da važi nakon donošenja novog programa, može da se koristi do stavljanja u promet udžbenika pripremljenog po novom programu nastave i učenja.

Katalog priručnika

Član 20

Priručnici odobreni u skladu sa ovim zakonom uvršćuju se u Katalog priručnika.

Katalog iz stava 1. ovog člana sadrži:

- 1) priručnike za stručne predmete u stručnim i umetničkim školama;
- 2) priručnike za osnovno obrazovanje odraslih;
- 3) priručnike sa prilagođenim pismom i/ili formatom za učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Katalog iz stava 1. ovog člana Ministarstvo objavljuje i redovno ažurira na svojoj zvaničnoj internet stranici.

Katalog iz stava 1. ovog člana sadrži sledeće podatke:

- 1) naslov priručnika;
- 2) naziv predmeta, razred i vrsta škole za koju je priručnik namenjen;
- 3) ime/imena autora priručnika;
- 4) broj i datum izdavanja rešenja o odobravanju rukopisa priručnika;
- 5) jezik i pismo na kome se izdaje priručnik;
- 6) pun naziv izdavača;
- 7) napomenu uz priručnik da je prilagođen, kao i vid prilagođavanja.

Zabranjeno je školi da koristi priručnik koji nije uvršten u Katalog iz stava 1. ovog člana.

Lista dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava

Član 21

Dodatna nastavna sredstva, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva, odobrena u skladu sa ovim zakonom, uvršćuju se u Listu dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava.

Listu iz stava 1. ovog člana Zavod objavljuje i redovno ažurira na svojoj zvaničnoj internet stranici.

Lista iz stava 1. ovog člana sadrži sledeće podatke:

- 1) naslov dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva;
- 2) naziv predmeta, razred i vrsta škole, odnosno predškolske ustanove za koju su dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo namenjeni;
- 3) ime/imena autora dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva;
- 4) broj i datum izdavanja rešenja o odobravanju dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog sredstva i didaktičkog igrovnog sredstva;
- 5) jezik i pismo na kome se izdaje dodatno nastavno sredstvo, pomagalo, didaktičko sredstvo i didaktičko igrovno sredstvo;
- 6) pun naziv izdavača;
- 7) napomenu uz dodatno nastavno sredstvo da je prilagođeno, kao i vid prilagođavanja za učenike i polaznike kojima je potrebna dodatna podrška u obrazovanju i vaspitanju.

IV ODOBRAVANJE UDŽBENIKA, PRIRUČNIKA, DODATNIH NASTAVNIH SREDSTAVA, DIDAKTIČKIH SREDSTAVA I DIDAKTIČKIH IGROVNIH SREDSTAVA

Podnošenje zahteva za odobravanje rukopisa udžbenika

Član 22

Zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika izdavač podnosi Ministarstvu.

Zahtev iz stava 1. ovog člana izdavači mogu podneti tokom čitave godine.

Zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine čiji nacionalni savet ima sedište na teritoriji autonomne pokrajine, podnosi se organu autonomne pokrajine nadležnom za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: Pokrajinski sekretarijat).

Uz zahtev, izdavač podnosi u štampanoj i elektronskoj formi:

- 1) grafički, likovno i tehnički oblikovan rukopis udžbenika u pet primeraka;
- 2) elaborat u pet primeraka;
- 3) odluku nadležnog organa izdavača o usvajanju rukopisa udžbenika;
- 4) saglasnost izdavača da će omogućiti školi i nastavnicima da bez naknade koriste sadržaje udžbenika koji je izabrala njihova škola, radi prilagođavanja udžbenika obrazovnim potrebama učenika;
- 5) saglasnost izdavača da će omogućiti javnom izdavaču da bez naknade koristi sadržaje udžbenika za potrebe izdavanja udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine u slučaju izbora tog udžbenika, ukoliko izdavač ne prihvati obavezu da ga izdaje;
- 6) saglasnost izdavača da će u slučaju izbora tog udžbenika omogućiti javnom izdavaču da bez naknade koristi sadržaje udžbenika za potrebe izdavanja prilagođenog udžbenika za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom ukoliko izdavač ne prihvati obavezu da sam prilagodi taj udžbenik.

Elaborat iz stava 4. tačka 2) ovog člana sadrži tri stručne ocene kvaliteta rukopisa udžbenika koju daje recenzentska komisija izdavača.

Recenzentska komisija iz stava 5. ovog člana ima najmanje tri člana iz reda stručnjaka za odgovarajuću oblast za koju se dostavlja rukopis udžbenika, pri čemu jedan član obavezno mora da bude nastavnik visokoškolske ustanove ili naučni savetnik odgovarajućeg instituta, a jedan član iz reda nastavnika koji neposredno učestvuju u izvođenju nastave.

Recenzentska komisija za nacionalnu čitanku ima najmanje pet članova, pri čemu dva člana obavezno moraju da budu nastavnici visokoškolske ustanove ili naučni savetnici odgovarajućeg instituta, a tri člana obavezno moraju da budu iz reda nastavnika koji neposredno učestvuju u izvođenju nastave.

Izdavač koji podnosi zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika za versku nastavu, dostavlja i pozitivno mišljenje Komisije za versku nastavu.

Uz zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika na jeziku i pismu pripadnika nacionalne manjine, izdavač dostavlja prethodnu saglasnost nacionalnog saveta nacionalne manjine i prevod tog udžbenika na srpski jezik, osim za udžbenik maternjeg jezika. Za tačnost prevoda odgovoran je izdavač. Ukoliko nacionalni savet nacionalne manjine ne postupi po zahtevu izdavača za davanje prethodne saglasnosti u roku od 30 dana od dana dostavljanja tog zahteva, smatraće se da je saglasnost data.

Ministarstvo dostavlja Zavodu četiri primerka rukopisa udžbenika i elaborata u štampanoj i elektronskoj formi u roku od 15 dana od dana prijema rukopisa od izdavača.

Pokrajinski sekretarijat dostavlja ustanovi nadležnoj za poslove unapređenja i razvoja stručno-istraživačkog rada u oblasti predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja na teritoriji autonomne pokrajine (u daljem tekstu: Pokrajinski zavod), četiri primerka rukopisa udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine i elaborata u štampanoj i elektronskoj formi u roku od 15 dana od dana prijema rukopisa od strane izdavača.

Izdavač koji podnosi zahtev za odobravanje prevoda odobrenog udžbenika sa srpskog jezika na jezik i pismo nacionalne manjine, dostavlja odobreni udžbenik na srpskom jeziku, prevod tog udžbenika na jezik i pismo nacionalne manjine i prethodnu saglasnost nacionalnog saveta nacionalne manjine. Za tačnost prevoda odgovoran je izdavač. Ukoliko nacionalni savet nacionalne manjine ne postupi po zahtevu izdavača za davanje prethodne saglasnosti u roku od 30 dana od dana dostavljanja tog zahteva, smatraće se da je saglasnost data.

Izdavač koji podnosi zahtev za odobravanje prilagođenog pisma i/ili formata odobrenog udžbenika za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, dostavlja odobreni udžbenik i rukopis udžbenika sa prilagođenim pismom i/ili formatom.

Postupak odobravanja udžbenika iz st. 12. i 13. ovog člana sprovodi se shodno odredbama ovog zakona koje se odnose na novo izdanje udžbenika.

Uz zahtev izdavač podnosi i dokaz o uplaćenju taksi za stručnu ocenu.

Udžbenici i priručnici za stručne predmete u srednjim stručnim školama i niskotiražni udžbenici oslobođeni su takse za stručnu ocenu.

Visina takse za stručnu ocenu utvrđuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuju republičke administrativne takse.

Sredstva od taksi iz stava 17. ovog člana, prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda.

Stručna ocena kvaliteta rukopisa udžbenika

Član 23

Stručnu ocenu kvaliteta rukopisa udžbenika (u daljem tekstu: stručna ocena) daje komisija koju iz reda zaposlenih obrazuje Zavod, odnosno Pokrajinski zavod, bez prava na naknadu.

Stručnu ocenu kvaliteta nacionalne čitanke daje komisija koju iz reda zaposlenih obrazuje Zavod, bez prava na naknadu.

Ukoliko u Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu nisu zaposlena lica sa odgovarajućim obrazovanjem, angažovaće se druga stručna lica za odgovarajuću oblast za koju je dostavljen rukopis udžbenika, odnosno rukopis nacionalne čitanke.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod dostavlja Ministarstvu, odnosno Pokrajinskom sekretarijatu stručnu ocenu u roku od 90 dana od dana prijema rukopisa od strane Ministarstva.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod će pre donošenja stručne ocene, ukoliko rukopis sadrži nedostatke, jednom vratiti izdavaču rukopis udžbenika na doradu, odnosno rukopis nacionalne čitanke, uz obrazloženje svih uočenih nedostataka, radi njihovog otklanjanja.

Izdavač ima mogućnost da otkloni uočene nedostatke i tako ispravljen rukopis, u tri primerka u elektronskoj i štampanoj formi, vrati Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu u roku od osam dana od dana prijema rukopisa na doradu. Rok za ispravku nedostataka ne uračunava se u rok iz stava 4. ovog člana.

Ukoliko izdavač ne dostavi korigovan tekst rukopisa udžbenika u roku iz stava 6. ovog člana, smatra se da je odustao od zahteva za odobravanje rukopisa udžbenika, o čemu Zavod, odnosno Pokrajinski zavod obaveštava Ministarstvo, odnosno Pokrajinski sekretarijat.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod na osnovu obrazložene stručne ocene, daje predlog da se prihvati ili odbije zahtev za odobravanje rukopisa.

Tokom postupka davanja stručne ocene udžbenika u elektronskom obliku nije dozvoljeno vršiti izmene. Ukoliko komisija Zavoda utvrdi da se u udžbeniku u elektronskom obliku vrše izmene u periodu od podnošenja zahteva za odobravanje udžbenika do vraćanja udžbenika na doradu ili donošenja stručne ocene (ukoliko se udžbenik ne vraća na doradu), zahtev za odobravanje udžbenika se odbija.

Predlog iz stava 8. ovog člana, zajedno sa obrazloženom stručnom ocenom, Zavod, odnosno Pokrajinski zavod dostavlja Ministarstvu, odnosno Pokrajinskom sekretarijatu i izdavaču. Zavod, odnosno Pokrajinski zavod dostavlja Ministarstvu odnosno Pokrajinskom sekretarijatu i primerak ispravljenog rukopisa udžbenika iz stava 6. ovog člana.

Ukoliko Zavod, odnosno Pokrajinski zavod ne dostavi stručnu ocenu u propisanom roku, ministar, odnosno pokrajinski sekretar će u roku od osam dana od dana isteka roka obrazovati komisiju za pripremu stručne ocene iz reda odgovarajućih stručnjaka. Komisija dostavlja ministru, odnosno pokrajinskom sekretaru stručnu ocenu u roku od 20 dana od dana prijema rukopisa.

Na osnovu stručne ocene komisije iz stava 11. ovog člana, ministar, odnosno pokrajinski sekretar u roku od osam dana donosi rešenje o prihvatanju ili odbijanju rukopisa udžbenika.

Sredstva za rad komisije iz stava 11. ovog člana padaju na teret sredstava Zavoda, odnosno Pokrajinskog zavoda.

Bliže uslove i kriterijume za izbor drugih stručnih lica iz stava 2. ovog člana i odgovarajućih stručnjaka iz stava 11. ovog člana propisuje ministar.

Podnošenje zahteva za odobravanje rukopisa priručnika, dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava

Član 24

Zahtev za odobravanje rukopisa priručnika izdavač podnosi Ministarstvu, odnosno Pokrajinskom sekretarijatu.

Zahtev za odobravanje dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, izdavač podnosi Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu.

Zahtev iz st. 1. i 2. ovog člana izdavač može podneti tokom čitave godine.

Ukoliko je planom udžbenika za nastavni predmet u osnovnoj školi predviđen udžbenički komplet, izdavač obavezno istovremeno podnosi zahtev za odobravanje svih komponenti udžbeničkog kompleta.

Uz zahtev iz st. 1. i 2. ovog člana izdavač podnosi priloge shodno odredbama člana 22. ovog zakona.

Izdavač koji podnosi zahtev za odobravanje rukopisa priručnika, dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava na jeziku i pismu nacionalne manjine, dostavlja prevod istog na srpski jezik i prethodnu saglasnost nacionalnog saveta nacionalne manjine. Za tačnost prevoda odgovoran je izdavač. Ukoliko nacionalni savet nacionalne manjine ne postupi po zahtevu izdavača za davanje prethodne saglasnosti u roku od 30 dana od dana dostavljanja tog zahteva, smatraće se da je saglasnost data.

Ministarstvo, odnosno Pokrajinski sekretarijat dostavlja Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu četiri primerka rukopisa priručnika u štampanoj i elektronskoj formi u roku od osam dana od dana prijema.

Uz zahtev izdavač podnosi dokaz o uplaćenju taksi za stručno mišljenje.

Visina takse za stručno mišljenje utvrđuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuju republičke administrativne takse.

Sredstva od taksi iz stava 8. ovog člana prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda.

Stručno mišljenje o kvalitetu rukopisa priručnika, dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava

Član 25

Stručno mišljenje o kvalitetu rukopisa priručnika daje komisija koju iz reda zaposlenih formira Zavod, odnosno Pokrajinski zavod, bez prava na naknadu.

Stručno mišljenje o kvalitetu dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava daje komisija koju iz reda zaposlenih formira Zavod, odnosno Pokrajinski zavod, bez prava na naknadu.

Ukoliko u Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu, nisu zaposlena lica sa odgovarajućim obrazovanjem, angažovaće se druga stručna lica za odgovarajuću oblast.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod, može pre donošenja stručnog mišljenja, ukoliko je komisija uočila da postoje nedostaci, jednom vratiti izdavaču rukopis priručnika, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo ili didaktičko igrovno sredstvo na doradu, uz obrazloženje svih uočenih nedostataka, radi njihovog otklanjanja.

Izdavač ima mogućnost da otkloni uočene nedostatke i tako ispravljen rukopis, u tri primerka u elektronskoj i štampanoj formi, vrati Zavodu, odnosno Pokrajinskom zavodu u roku od osam dana od dana prijema rukopisa na doradu.

Ukoliko izdavač ne dostavi korigovan rukopis priručnika, dodatno nastavno sredstvo, didaktičko sredstvo ili didaktičko igrovno sredstvo u roku iz stava 5. ovog člana, smatra se da je odustao od zahteva za odobravanje rukopisa priručnika, dodatnog nastavnog sredstva, didaktičkog sredstva ili didaktičkog igrovnog sredstva.

Stručno mišljenje iz stava 1. ovog člana, sa predlogom da se rukopis priručnika odobri ili ne odobri, Zavod, odnosno Pokrajinski zavod, dostavlja Ministarstvu, odnosno Pokrajinskom sekretarijatu i izdavaču u roku od 60 dana od dana prijema rukopisa.

Na osnovu stručnog mišljenja iz stava 2. ovog člana, Zavod, odnosno Pokrajinski zavod, rešenjem odobrava dodatna nastavna sredstva, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva u roku od 60 dana od dana prijema rukopisa.

Bliže uslove i kriterijume za izbor drugih stručnih lica iz stava 3. ovog člana propisuje ministar.

Ekspertiza rukopisa udžbenika i ekspertsko mišljenje

Član 26

Izdavač koji nije saglasan sa stručnom ocenom, može u roku od osam dana od dana prijema stručne ocene podneti Ministarstvu, odnosno Pokrajinskom sekretarijatu, zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika.

Zahtev iz stava 1. ovog člana Ministarstvo, odnosno Pokrajinski sekretarijat, dostavlja nadležnom savetu u roku od 10 dana od dana prijema.

Nadležni savet obrazuje tročlanu stručnu komisiju koju čine stručnjaci iz odgovarajuće oblasti za koju se podnosi zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika koji je bio predmet razmatranja stručne komisije Zavoda za ocenu rukopisa, odnosno za koji je Zavod predložio da se ne prihvati zahtev za odobravanje rukopisa udžbenika.

Lica koja su učestvovala u izradi stručne ocene rukopisa udžbenika ne mogu biti imenovana u stručnu komisiju iz stava 3. ovog člana.

Stručna komisija iz stava 3. ovog člana vrši ekspertizu rukopisa na osnovu Standarda i daje obrazloženo ekspertsko mišljenje u pisanoj formi, koje nadležni savet u roku od 45 dana od dana prijema zahteva iz stava 1. ovog člana dostavlja Ministarstvu, odnosno Pokrajinskom sekretarijatu.

Stručna komisija donosi odluku većinom glasova.

Izuzetno, ako nadležni savet, u roku iz stava 5. ovog člana, ne dostavi ekspertsko mišljenje, ministar, odnosno pokrajinski sekretar će u roku od osam dana od dana protoka roka iz stava 5. ovog člana formirati komisiju za pripremu ekspertskog mišljenja iz reda odgovarajućih stručnjaka. Komisija za pripremu ekspertskog mišljenja dostavlja ministru, odnosno pokrajinskom sekretaru ekspertsko mišljenje u roku od 20 dana od dana prijema rukopisa.

Na osnovu ekspertskog mišljenja komisije iz stava 7. ovog člana, ministar, odnosno pokrajinski sekretar donosi rešenje o prihvatanju ili odbijanju rukopisa udžbenika.

Taksu za troškove ekspertize rukopisa udžbenika snosi izdavač.

Sredstva za rad komisije iz st. 3. i 7. ovog člana padaju na teret budžeta Republike Srbije, a visinu naknade za rad članova, propisuje ministar.

Na postupak ekspertize rukopisa priručnika shodno se primenjuju odredbe ovog člana.

Zabranjeno je izdavaču da kontaktira i vrši uticaj na članove komisije iz st. 3. i 7. ovog člana u toku postupka davanja ekspertskog mišljenja.

Visina takse za troškove ekspertize rukopisa udžbenika utvrđuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuju republičke administrativne takse.

Sredstva od taksi iz stava 13. ovog člana, prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda.

Bliže uslove i kriterijume za izbor stručnjaka iz st. 3. i 7. ovog člana propisuje ministar.

Sukob interesa

Član 27

U postupku odobravanja rukopisa udžbenika, priručnika, dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, lice koje učestvuje u postupku davanja stručne ocene, stručnog mišljenja, odnosno ekspertskog mišljenja, pre početka rada potpisuje izjavu da nije autor udžbenika za osnovnu i srednju školu, kao i priručnika, dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, nije zaposlen kod izdavača, angažovan ili poslovno povezan sa njim, da nije povezan sa odgovornim licem izdavača, da on ili lice povezano sa njim nemaju posrednu ili neposrednu korist odnosno pogodnost kod izdavača ili odgovornog lica izdavača, odnosno da ne postoje drugi zakonom propisani uslovi za njegovo izuzeće.

Odgovornim licem izdavača iz stava 1. ovog člana smatra se lice ovlašćeno za zastupanje i urednik.

Postojanje uslova iz stava 1. ovog člana utvrđuje po službenoj dužnosti ili na zahtev državnog organa, pravnog ili fizičkog lica:

- 1) Zavod, odnosno Pokrajinski zavod prilikom obrazovanja komisije iz člana 23. st. 1. i 2, člana 25. st. 1. i 2. i člana 40. st. 6. i 7. ovog zakona, na osnovu izjave iz stava 1. ovog člana;
- 2) nadležni savet prilikom obrazovanja komisije iz člana 26. stav 3. ovog zakona, na osnovu izjave iz stava 1. ovog člana;
- 3) ministar, odnosno pokrajinski sekretar prilikom obrazovanja komisije iz člana 23. stav 11. i člana 26. stav 7. ovog zakona, na osnovu izjave iz stava 1. ovog člana.

Nadležnost za odobravanje rukopisa udžbenika

Član 28

Ministar odobrava rukopis udžbenika, odnosno nacionalne čitanke, na predlog Zavoda, odnosno na osnovu ekspertskog mišljenja, ako je sproveden postupak ekspertize rukopisa udžbenika.

Ministar odobrava rukopis udžbenika za versku nastavu, na predlog Zavoda i na osnovu pozitivnog mišljenja Komisije za versku nastavu, odnosno na osnovu ekspertskog mišljenja, ako je sproveden postupak ekspertize.

Ministar, odnosno pokrajinski sekretar odobrava rukopis udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine, na predlog Zavoda, odnosno Pokrajinskog zavoda i na osnovu prethodne saglasnosti nacionalnog saveta nacionalne manjine, odnosno na osnovu ekspertskog mišljenja, ako je sproveden postupak ekspertize rukopisa udžbenika.

Nadležnost za odobravanje rukopisa priručnika, dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava

Član 29

Ministar odobrava rukopis priručnika na predlog Zavoda, odnosno na osnovu ekspertskog mišljenja, ako je sproveden postupak ekspertize.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod odobrava dodatna nastavna sredstva, didaktička sredstva i didaktička igrovnna sredstva.

Nadležnost za odobravanje rukopisa udžbenika i priručnika, dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava na jeziku i pismu nacionalne manjine na teritoriji autonomne pokrajine

Član 30

Pokrajinski sekretarijat odobrava rukopis udžbenika i priručnika na jeziku i pismu nacionalne manjine čiji nacionalni savet nacionalne manjine ima sedište na njenoj teritoriji, na predlog Pokrajinskog zavoda, odnosno na osnovu ekspertskog mišljenja, ako je sproveden postupak ekspertize, a na osnovu prethodne saglasnosti nacionalnog saveta nacionalne manjine, i to:

- 1) udžbenik i priručnik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je izdat na teritoriji Republike Srbije;
- 2) dodatak uz udžbenik koji se koristi za realizaciju prilagođenog dela programa nastave i učenja za predmete od značaja za nacionalnu manjinu;
- 3) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine koji je prevod udžbenika odobrenog na srpskom jeziku;
- 4) udžbenik na jeziku i pismu nacionalne manjine izdat u stranoj državi.

Pokrajinski zavod odobrava dodatna nastavna sredstva, didaktička sredstva i didaktička igrovnna sredstva na jeziku i pismu nacionalne manjine čiji nacionalni savet nacionalne manjine ima sedište na teritoriji autonomne pokrajine.

Postupak iz stava 1. ovog člana sprovodi se shodno odredbama čl. 22-26. ovog zakona.

Postupak iz stava 2. ovog člana sprovodi se u skladu sa odredbama čl. 24. i 25. ovog zakona.

Pokrajinski sekretarijat u roku od osam dana od dana donošenja rešenja o odobravanju rukopisa udžbenika i priručnika dostavlja Ministarstvu obaveštenje o odobrenim udžbenicima i priručnicima iz stava 1. ovog člana.

Ukoliko Pokrajinski sekretarijat ne dostavi Ministarstvu obaveštenje iz stava 5. ovog člana, ministar u roku od osam dana od dana isteka roka za dostavljanje obaveštenja donosi rešenje kojim se odobrava rukopis udžbenika i priručnika.

Rešenje iz stava 6. ovog člana ministar dostavlja izdavaču u roku od osam dana od dana donošenja.

Pokrajinski zavod u roku od osam dana od dana donošenja rešenja o odobravanju dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava dostavlja Zavodu obaveštenje o odobrenim dodatnim nastavnim sredstvima, didaktičkim sredstvima i didaktičkim igrovnim sredstvima iz stava 2. ovog člana.

Udžbenike i priručnike iz stava 1. ovog člana Ministarstvo uvršćuje u Katalog udžbenika i Katalog priručnika iz čl. 19. i 20. ovog zakona.

Dodatna nastavna sredstva, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva na jeziku i pismu nacionalne manjine iz stava 2. ovog člana Zavod uvršćuje na listu iz člana 21. ovog zakona.

Sadržina rešenja o odobravanju rukopisa udžbenika

Član 31

Ministar, odnosno pokrajinski sekretar donosi rešenje o odobravanju rukopisa udžbenika u roku od osam dana od dana prijema predloga iz člana 23. stav 7. ovog zakona, odnosno ekspertskog mišljenja iz člana 26. st. 5. i 7. ovog zakona.

Rešenje iz stava 1. ovog člana sadrži:

- 1) naslov udžbenika;
- 2) naziv predmeta, kao i razred i vrstu škole za koju je udžbenik namenjen;
- 3) ime/imena autora;
- 4) jezik i pismo na kome se udžbenik izdaje;
- 5) pun naziv izdavača;
- 6) poziv na obrazloženi predlog Zavoda, odnosno Pokrajinskog zavoda da se rukopis udžbenika odobri.

Ukoliko je izdavač podneo zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika, rešenje sadrži i poziv na ekspertsko mišljenje, koje se dostavlja u prilogu rešenja iz stava 1. ovog člana i čini njegov sastavni deo.

Rešenje iz stava 1. ovog člana konačno je u upravnom postupku.

Ministar, odnosno pokrajinski sekretar, donosi rešenje o odobravanju rukopisa priručnika, shodno odredbama ovog člana.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod, donosi rešenje o odobravanju dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, shodno odredbama ovog člana.

Sadržina rešenja o odbijanju zahteva za odobravanje rukopisa udžbenika

Član 32

Ministar, odnosno pokrajinski sekretar, donosi rešenje o odbijanju zahteva za odobravanje rukopisa udžbenika nakon isteka roka za podnošenje zahteva za ekspertizu iz člana 26. stav 1. ovog zakona, odnosno u roku od 15 dana od dana prijema ekspertskog mišljenja.

Rešenje iz stava 1. ovog člana sadrži:

- 1) naslov rukopisa udžbenika;
- 2) naziv predmeta, kao i razred i vrstu škole za koju je rukopis udžbenika pripremljen;
- 3) ime/imena autora;
- 4) jezik i pismo na kome je rukopis udžbenika pripremljen;
- 5) pun naziv izdavača;
- 6) poziv na obrazloženi predlog Zavoda, odnosno Pokrajinskog zavoda da se rukopis udžbenika ne odobri.

Ukoliko je izdavač podneo zahtev za ekspertizu rukopisa udžbenika, rešenje sadrži i poziv na ekspertsko mišljenje, koje se dostavlja u prilogu rešenja iz stava 1. ovog člana i čini njegov sastavni deo.

Rešenje iz stava 1. ovog člana konačno je u upravnom postupku.

Ministar, odnosno pokrajinski sekretar donosi rešenje o odbijanju zahteva za odobravanje rukopisa priručnika, shodno odredbama ovog člana.

Zavod, odnosno Pokrajinski zavod, donosi rešenje o odbijanju dodatnih nastavnih sredstava, didaktičkih sredstava i didaktičkih igrovnih sredstava, shodno odredbama ovog člana.

Obustava i prekid postupka odobravanja rukopisa udžbenika

Član 33

Ako se tokom postupka za odobravanje rukopisa udžbenika pravnosnažnom sudskom odlukom utvrdi da je povređeno autorsko pravo, ministar donosi rešenje o obustavljanju postupka, a ako je udžbenik odobren, povlači se iz upotrebe na kraju školske godine u kojoj se donosi rešenje o povlačenju udžbenika.

Ako se u sudskom ili drugom postupku donese odluka kojom se određuje privremena mera zabrane izdavanja i upotrebe udžbenika ministar donosi rešenje o prekidu postupka, a ako je udžbenik odobren povlači se iz upotrebe na kraju školske godine u kojoj se donosi rešenje o povlačenju udžbenika.

Rešenja iz st. 1. i 2. ovog člana konačna su u upravnom postupku.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na obustavu i prekid postupka odobravanja rukopisa priručnika.

V IZBOR I PRAĆENJE UDŽBENIKA

Načela za izbor udžbenika

Član 34

Odluka o izboru udžbenika koji se nalaze u katalogu udžbenika donosi se na osnovu sledećih načela:

1) Načelo obezbeđivanja konkurencije i zabrane diskriminacije (prilikom donošenja odluke o izboru, nastavničko veće je dužno da sprovede javni, transparentni, otvoreni postupak izbora udžbenika koje će škola koristiti u daljem radu, a koji se nalaze u katalogu udžbenika. Nastavničko veće ne može da ograniči konkurenciju sa namerom da određene privredne subjekte neopravdano dovede u povoljniji ili nepovoljniji položaj, a naročito ne može onemogućavati bilo kojeg privrednog subjekta da učestvuje u postupku izbora udžbenika, koji se nalazi u katalogu udžbenika, korišćenjem diskriminatornih kriterijuma za kvalitativni izbor privrednog subjekta i tehničkih specifikacija. Nastavničko veće, takođe, ne može da određuje uslove koji bi direktno ili indirektno značili nacionalnu, teritorijalnu ili ličnu diskriminaciju među privrednim subjektima);

2) Načelo ekonomičnosti, efikasnosti i zaštite životne sredine (prilikom donošenja odluke o izboru, nastavničko veće je dužno da sagleda ponudu izdavača imajući u vidu svrhu, namenu i tržišnu vrednost udžbenika, odnosno da vodi računa o ekonomičnom trošenju novca onih koji će taj udžbenik kupovati, kao i o tome da izrada, distribucija, korišćenje, odlaganje, uništavanje materijala i druge radnje u vezi sa udžbenicima koje preduzima izdavač imaju najmanji mogući uticaj na životnu sredinu);

3) Načelo transparentnosti postupka i jednakosti privrednih subjekata (prilikom donošenja odluke o izboru, nastavničko veće dužno je da obezbedi transparentnost postupka izbora udžbenika koje će škola koristiti u daljem radu, kao i da u svim fazama postupka obezbedi jednak položaj svim privrednim subjektima - izdavačima).

Primenom načela iz stava 1. ovog člana, izbor udžbenika vrši se na period od najviše četiri školske godine, s tim da škola, u izuzetnim slučajevima i uz obrazloženje i prethodnu saglasnost Ministarstva, može izvršiti promenu udžbenika i pre isteka tog roka.

Izuzetno, za školsku godinu u kojoj se prvi put primenjuje novi program nastave i učenja, udžbenici se biraju na period od jedne školske godine.

U svim odeljenjima istog razreda iste škole, za isti predmet po pravilu se koristi isti udžbenik jednog izdavača.

Postupak izbora udžbenika koje ne izdaje isključivo javni izdavač

Član 34a

Nastavničko veće vrši izbor udžbenika iz kataloga udžbenika, u skladu sa načelima iz člana 34. ovog zakona.

Postupak izbora udžbenika iz stava 1. ovog člana podrazumeva niz radnji koje će nastavničko veće, odnosno tela određena ovim zakonom, preduzimati, a u cilju poštovanja propisanih načela za izbor udžbenika iz ovog zakona, i o kojima su dužni da se izjasne Ministarstvu.

Postupak izbora udžbenika iz stava 1. ovog člana započinje obaveštenjem o početku sprovođenja izbora udžbenika koje će škole koristiti u daljem radu, a koje je nastavničko veće dužno da izda u roku od 30 dana pre početka sprovođenja ovog postupka, i to tako da se obaveštenje ima objaviti putem zvanične veb-prezentacije škole kako bi sve zainteresovane strane bile informisane.

Nastavničko veće u obaveštenju iz stava 3. ovog člana posebno navodi spisak svih nastavnih predmeta za koje se sprovodi postupak izbora udžbenika i određuje rok u kojem privredni subjekti - izdavači treba da dostave svoje predloge/ponude, a koji ne može biti kraći od osam, odnosno duži od 15 dana.

Nakon što je nastavničko veće obavestilo sve zainteresovane privredne subjekte - izdavače da će otpočeti proceduru izbora udžbenika koje će škola koristiti u daljem radu, u skladu sa st. 2. i 3. ovog člana, i nakon što je protekao rok da zainteresovane strane dostave svoje predloge/ponude, na sednici stručnog veća za oblast predmeta, odnosno za razrednu nastavu, razmotriće se svi uredno prispeli predlozi/ponude, i ovo veće će popunjavanjem posebnog obrasca procene udžbenika kojim predlaže nastavničkom veću određeni udžbenik za izbor, svoje obrazloženo mišljenje dostaviti nastavničkom veću, i to u roku ne dužem od osam dana od dana protoka roka za dostavljanje predloga.

Svaki član stručnog veća za oblast predmeta, odnosno za razrednu nastavu, koji učestvuje u postupku izbora i pristupa popunjavanju obrasca procene udžbenika radi davanja mišljenja nastavničkom veću škole da se određeni udžbenik izabere, potpisuje izjavu kojom, pod punom krivičnom i materijalnom odgovornošću garantuje da je postupak izbora u kojem je učestvovao bio usaglašen sa načelima iz člana 34. ovog zakona, kao i da on lično nije bio u sukobu interesa, pod uticajem bilo kog privrednog subjekta, niti da su primenjeni bilo kakvi diskriminatorni uslovi.

Nakon što od svih stručnih veća pribavi obrazložena mišljenja za izbor udžbenika iz stava 5. ovog člana, i sagleda podatke iznete u obrascu procene udžbenika, nastavničko veće donosi jedinstvenu odluku o izboru udžbenika koja će sadržati podatke o svim izabranim udžbenicima i ocenama koje su stručna veća dala, kao i o drugim neophodnim podacima za postupak izbora udžbenika.

Direktor škole, koji rukovodi radom nastavničkog veća, potpisuje izjavu o usklađenosti postupka izbora udžbenika koje će škola koristiti u daljem radu sa načelima propisanim u ovom zakonu, i ona čini integralni deo odluke o izboru.

O donetoj odluci o izboru udžbenika koje će škola koristiti u daljem radu, nastavničko veće obaveštava savet roditelja, kao i nadležnu školsku upravu, u roku ne dužem od 30 dana od dana objavljivanja kataloga udžbenika.

Odluka o izboru udžbenika objavljuje se na oglasnoj tabli škole i na zvaničnoj veb-prezentaciji škole.

Odluka o izboru udžbenika je konačna.

Ukoliko škola ne sprovede predviđeni postupak i ne dostavi odluku o izboru udžbenika, Ministarstvo će u roku od pet radnih dana od dana isteka roka iz stava 9. ovog člana, doneti odluku da se u školi koriste udžbenici javnog izdavača, a ako nema udžbenika javnog izdavača za određeni predmet - udžbenici iz kataloga udžbenika koji su najzastupljeniji na teritoriji nadležne školske uprave.

Podatke o udžbenicima iz konačne odluke škola unosi u elektronski registar udžbenika, koji vodi Ministarstvo.

Elektronski registar udžbenika javno je dostupan na zvaničnoj internet stranici Ministarstva i sadrži podatke iz člana 31. stav 2. tač. 1)-5) ovog zakona.

Celokupnu dokumentaciju o postupku izbora udžbenika škola čuva u papirnoj i elektronskoj formi, u skladu sa zakonom.

Izbor udžbenika za nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine i udžbenika koji koriste učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom

Član 34b

Odluku o izboru udžbenika na jeziku i pismu nacionalne manjine donosi nastavničko veće na obrazložen predlog stručnih veća za oblasti predmeta, odnosno stručnog veća za razrednu nastavu koji izvode nastavu na jeziku nacionalne manjine.

Ukoliko u katalogu udžbenika nema odobrenih udžbenika za nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine, škole od odobrenih udžbenika na srpskom jeziku vrše izbor udžbenika koji će biti preveden na jezik i pismo nacionalne manjine.

Udžbenik iz stava 2. ovog člana, koji je izabran za korišćenje za najveći broj učenika koji pohađaju nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine u odnosu na ukupan broj učenika koji pohađaju nastavu na jeziku i pismu te

nacionalne manjine, koristiće se u svim školama u kojima se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje na tom jeziku i pismu.

Ministar, na osnovu odluke koju škola dostavlja Ministarstvu, odnosno nadležnoj školskoj upravi, utvrđuje koji je udžbenik iz stava 3. ovog člana izabran za korišćenje od strane najvećeg broja učenika koji pohađaju nastavu na jeziku i pismu nacionalne manjine, o čemu obaveštava izdavača.

Izdavač u roku od osam dana od dana prijema obaveštenja iz stava 4. ovog člana obaveštava Ministarstvo da li će sam prevesti i izdati izabrani udžbenik. Ukoliko izdavač ne izdaje izabrani udžbenik, ministar obaveštava javnog izdavača, koji je u obavezi da ga prevede, odnosno da ga pripremi i izda kao udžbenik koji je izvorno pisan na jeziku i pismu nacionalne manjine.

Učenici sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, po pravilu, koriste udžbenike koje je izabrala škola u skladu sa odlukom iz stava 1. ovog člana.

Određivanje najveće preporučene mase udžbenika

Član 34v

Najveća preporučena masa udžbenika u osnovnoj školi računa se prema sledećoj formuli:

(nedeljni fond predmeta / ukupan nedeljni fond obaveznih predmeta) * m

pri čemu je: m - preporučena masa udžbenika, koja za 1-4. razred osnovne škole iznosi 3 kg, za 5. i 6. razred 4 kg, za 7. i 8. razred 5 kg.

Nedeljni fond predmeta i ukupan nedeljni fond u formuli iz stava 1. ovog člana odnosi se na ukupan nedeljni fond obaveznih predmeta, uključujući obavezne izborne predmete, u pojedinačnom razredu osnovne škole.

Najveća preporučena masa udžbenika iz stava 1. ovog člana ne odnosi se na udžbenike prilagođene za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom.

Korišćenje dodatnog nastavnog sredstva

Član 35

Nastavnik može preporučiti učenicima korišćenje dodatnog nastavnog sredstva.

Dodatno nastavno sredstvo može da se koristi, ali bez uslovljavanja kupovine od strane roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika.

Nastavnik čini težu povredu radne obaveze ukoliko od učenika zahteva da kupi dodatno nastavno sredstvo.

Kupovina dodatnog nastavnog sredstva od strane roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika može se vršiti isključivo po pribavljenoj saglasnosti Saveta roditelja i pribavljenoj pojedinačnoj saglasnosti svakog roditelja, odnosno drugog zakonskog zastupnika učenika.

Član 36

Škola, uz saglasnost ili na zahtev Saveta roditelja, može u skladu sa svojim mogućnostima, da pomogne u obezbeđivanju svih izabranih udžbenika i dodatnih nastavnih sredstava, ukoliko se time roditeljima, odnosno drugim zakonskim zastupnicima olakšava pribavljanje potrebnih udžbenika.

Izdavaču je zabranjeno da učini, a predškolskoj ustanovi, školi i zaposlenom da primi svaku donaciju, poklon ili reprezentaciju, učinjenu na neposredan ili posredan način, u bilo kojem iznosu ili obliku.

Donacijom, poklonom ili reprezentacijom iz stava 2. ovog člana ne smatra se predstavljanje udžbenika u trajanju od najviše jednog radnog dana koje mora biti realizovano u prostorijama škole, reprezentacije male vrednosti, čija ukupna vrednost ne prelazi 1.000 dinara po osobi, kao i besplatni primerci udžbenika koje izdavač daje školi radi realizacije izbora udžbenika.

Ograničenja iz stava 3. ovoga člana primenjuju se trajno, odnosno i u vreme kada se ne sprovode postupci odobravanja udžbenika uređeni ovim zakonom.

Praćenje udžbenika

Član 37

Kvalitet udžbenika i rezultate korišćenja u obrazovno-vaspitnom radu kontinuirano prati Zavod, u skladu sa zakonom.

Bliže uslove o načinu praćenja kvaliteta udžbenika i rezultata korišćenja u obrazovno-vaspitnom radu propisuje ministar.

VI IZDAVANJE UDŽBENIKA

Obaveze izdavača udžbenika

Član 38

Obaveza izdavača čiji je udžbenik uvršten u Katalog udžbenika, osim obaveza utvrđenih propisima o izdavanju publikacija i propisima o obaveznom primerku publikacija, jeste da:

- 1) objavi udžbenik prema rukopisu koji je odobren;
- 2) obezbedi udžbenike u dovoljnom broju primeraka prema iskazanim potrebama škola i korisnika, za školsku godinu u kojoj je objavljen Katalog udžbenika;
- 3) učini udžbenik dostupnim prodajnoj mreži, najkasnije do 15. avgusta tekuće za narednu školsku godinu;
- 4) primerak odobrenog udžbenika dostavi Zavodu, najkasnije do 15. avgusta godine u kojoj je udžbenik prvi put objavljen u Katalogu udžbenika;
- 5) dostavi rukopis udžbenika javnom izdavaču po nalogu ministra;
- 6) uplati sredstva u visini od 2% od neto prihoda ostvarenog od prodaje udžbenika u prethodnoj kalendarskoj godini najkasnije do 30. aprila tekuće godine, ukoliko ne izdaje niskotiražne udžbenike.

Sredstva iz stava 1. tačka 6) ovog člana, uplaćuju se na namenski račun javnog izdavača, a koriste se za namene utvrđene članom 11. ovog zakona.

Kao sredstvo obezbeđenja za ispunjenje obaveze iz stava 1. tačka 6) ovog člana, odnosno za dobro izvršenje posla izdavanja niskotiražnih udžbenika, izdavač najkasnije do 1. juna godine u kojoj se objavljuje Katalog udžbenika, dostavlja Ministarstvu menicu u visini od 2% od projektovanog neto prihoda, koji se izračunava na osnovu tiraža koji predstavlja broj udžbenika potreban za sve učenike koji pohađaju škole koje su izabrale udžbenike tog izdavača pre objavljivanja Kataloga udžbenika, za jednu školsku godinu.

Obaveze izdavača iz stava 1. tač. 1)-4) ovog člana odnose se i na izdavače čiji su priručnici uvršteni u Katalog priručnika.

Sadržina udžbenika objavljenog u Katalogu udžbenika

Član 39

Udžbenik koji je objavljen u Katalogu udžbenika, osim podataka utvrđenih propisima o izdavanju publikacija, sadrži i:

- 1) naslov;
- 2) naziv predmeta ili oblasti, razred i vrstu škole za koju se izdaje;
- 3) broj i datum akta kojim je rukopis odobren za izdavanje i upotrebu u školi;
- 4) posebne napomene u vezi sa izdavanjem i korišćenjem.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju na priručnike, dodatna nastavna sredstva, didaktička sredstva i didaktička igrovna sredstva.

Novo izdanje udžbenika

Član 40

Novo izdanje udžbenika koje se izdaje sa nepromenjenim sadržajem, ne podleže ponovnom odobravanju.

Promenom sadržaja ne smatra se:

- 1) ispravljanje grešaka i omaški u tekstu (imena, nazivi, brojevi, pravopisne greške, zastarele ilustracije i sl.);
- 2) izmene i/ili dopune koje nastaju iz potrebe da se izvrši usklađivanje sa promenom propisa, izuzev propisa koji se odnose na Standarde, plan udžbenika i plan i program nastave i učenja;

3) izmene i/ili dopune na osnovu zvaničnih podataka (naučni podaci, merne jedinice, tehničke, tehnološke i druge oznake);

4) unapređivanje didaktičkog oblikovanja udžbenika kojim se menja, odnosno dopunjuje najviše do 10% sadržaja.

Izdavač najkasnije do 15. maja tekuće godine za narednu školsku godinu podnosi Ministarstvu zahtev za utvrđivanje da novo izdanje odobrenog udžbenika sadrži izmene i dopune u skladu sa stavom 2. ovog člana.

Uz zahtev, izdavač dostavlja u štampanoj i elektronskoj formi dva primerka rukopisa novog izdanja udžbenika, obrazloženje izmena i dopuna udžbenika i dokaz o uplati takse.

Ministarstvo, u roku od osam dana od dana prijema zahteva iz stava 3. ovog člana, dostavlja Zavodu rukopis novog izdanja udžbenika u štampanoj i elektronskoj formi i obrazloženje izmena i dopuna udžbenika.

Zavod u roku od 30 dana od dana prijema rukopisa iz stava 5. ovog člana, dostavlja Ministarstvu i izdavaču stručno mišljenje komisije koju formira iz reda zaposlenih da je novo izdanje udžbenika izmenjeno u skladu sa stavom 2. ovog člana i da ne podleže ponovnom odobravanju, odnosno da predati rukopis ne predstavlja novo izdanje udžbenika.

Ukoliko u Zavodu nisu zaposlena lica sa obrazovanjem iz odgovarajuće oblasti za koju se podnosi zahtev iz stava 3. ovog člana, mogu se angažovati druga stručna lica.

Ministar u roku od osam dana od dana prijema stručnog mišljenja iz stava 6. ovog člana donosi rešenje, kojim utvrđuje da li novo izdanje udžbenika predstavlja izdanje sa nepromenjenim sadržajem.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na udžbenike koje odobrava Pokrajinski sekretarijat.

Odredbe st. 4-8. ovog člana shodno se primenjuju na postupak odobravanja udžbenika iz člana 22. st. 11. i 12. ovog zakona.

Visina takse iz stava 4. ovog člana utvrđuje se u skladu sa zakonom kojim se uređuju republičke administrativne takse.

Sredstva od takse iz stava 4. ovog člana, prihod su budžeta Republike Srbije i uplaćuju se na račun propisan za uplatu javnih prihoda.

VII POVLAČENJE UDŽBENIKA IZ UPOTREBE

Član 41

Udžbenik se povlači iz upotrebe u slučaju:

- 1) da nije objavljen u skladu sa odobrenim rukopisom;
- 2) da je pravosnažnom sudskom odlukom utvrđena povreda autorskog prava iz člana 33. ovog zakona;
- 3) da izdavač ne obezbedi izabrani udžbenik prema iskazanim potrebama škola, u skladu sa ovim zakonom;
- 4) da je tokom korišćenja određenog udžbenika procenjeno da se njegovom upotrebom ne obezbeđuje ostvarivanje ciljeva i ishoda obrazovanja i vaspitanja.

Zahtev za povlačenje udžbenika Ministarstvu može podneti svako zainteresovano pravno lice, fizičko lice ili državni organ.

U slučaju podnošenja zahteva za povlačenje udžbenika iz razloga utvrđenog stavom 1. tačka 1) ovog člana, Ministarstvo pribavlja mišljenje Zavoda u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za povlačenje udžbenika.

Ministarstvo na osnovu pribavljenog mišljenja Zavoda, zahteva od izdavača da u roku od 30 dana izda udžbenik u skladu sa odobrenim rukopisom i zameni sve primerke povučenog udžbenika koje mu škola dostavi.

Po dobijanju zahteva izdavač je dužan da u roku od tri dana potvrdi Ministarstvu da će postupiti u skladu sa stavom 4. ovog člana, u suprotnom, ministar donosi rešenje o povlačenju udžbenika.

U slučaju podnošenja zahteva za povlačenje udžbenika iz razloga utvrđenog stavom 1. tačka 4) ovog člana, Ministarstvo pribavlja mišljenje Zavoda u roku od 30 dana od dana podnošenja zahteva za povlačenje udžbenika.

Ako Zavod oceni da je zahtev za povlačenje udžbenika opravdan, jer se njegovim korišćenjem ne obezbeđuje ostvarivanje ciljeva i ishoda obrazovanja i vaspitanja, upućuje izdavaču obrazloženje sa svim uočenim nedostacima. Ukoliko izdavač u roku od deset radnih dana ne dostavi Zavodu ispravljen rukopis udžbenika, Zavod predlaže ministru da donese rešenje o povlačenju udžbenika iz upotrebe.

Rešenje o povlačenju udžbenika konačno je u upravnom postupku.

Udžbenik se povlači iz upotrebe u roku od 15 dana od dana donošenja rešenja iz stava 8. ovog člana, o čemu Ministarstvo obaveštava škole koje koriste povučeni udžbenik.

Škola koja koristi udžbenik koji je povučen iz upotrebe na osnovu stava 1. tač. 2) i 4) ovog člana nastaviće da ga koristi do kraja tekuće školske godine.

U slučaju iz stava 1. tačka 2) ovog člana ministar donosi rešenje kojim se udžbenik povlači na kraju tekuće školske godine, a u slučaju da je pravnosnažnom sudskom odlukom naloženo da se predmetni udžbenik odmah povuče iz upotrebe, Ministarstvo će u roku od tri dana od dana saznanja za postojanje pravnosnažne sudske odluke, zatražiti od izdavača da u roku od osam dana dostavi dokaz da je na osnovu pravnosnažne sudske odluke isplatio naknadu vlasniku autorskih prava, u suprotnom Ministarstvo će aktivirati menicu iz člana 38. stav 3. ovog zakona radi isplate naknade vlasniku autorskog prava kako bi se udžbenik koristio do kraja školske godine.

U slučaju iz stava 1. tač. 1) i 3) ovog člana Ministarstvo obaveštava škole koje su odabrale udžbenik koji je povučen iz upotrebe da u roku od tri dana izaberu drugi udžbenik iz Kataloga udžbenika, a ukoliko u Katalogu udžbenika postoji samo udžbenik koji je povučen iz upotrebe Ministarstvo će u roku od tri dana naložiti javnom izdavaču da izda nedostajući udžbenik. Izdavanje nedostajućeg udžbenika finansira se sredstvima iz aktivirane menice izdavača iz člana 38. stav 3. ovog zakona, čiji je udžbenik povučen.

Škola o izboru iz stava 12. ovog člana obaveštava Ministarstvo, o čemu Ministarstvo u roku od tri dana obaveštava izdavača čiji je udžbenik škola izabrala.

Povučeni udžbenik briše se iz Kataloga udžbenika.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na udžbenike koje je odobrio Pokrajinski sekretarijat.

Odredbe ovog člana shodno se primenjuju i na priručnike odobrene u skladu sa ovim zakonom.

VIII NADZOR

Član 42

Nadzor nad sprovođenjem ovog zakona vrši Ministarstvo, u skladu sa zakonom.

IX KAZNE NE ODREDBE

Član 43

Novčanom kaznom od 1.000.000 do 2.000.000 dinara kazniće se za prekršaj izdavač - pravno lice, odnosno preduzetnik, novčanom kaznom u iznosu od 250.000 od 500.000 dinara ako:

- 1) kontaktira i vrši uticaj na članove stručne komisije i lica koja učestvuju u postupku davanja ekspertskog mišljenja (član 26. stav 12);
- 2) učini donaciju, poklon ili reprezentaciju (član 36. stav 2);
- 3) ne dostavi Ministarstvu menicu (član 38. stav 3);
- 4) ne uplati u budžet Republike Srbije sredstava za izdavanje niskotiražnih udžbenika u propisanom iznosu i propisanom roku (član 11. st. 4. i 6.).

Novčanom kaznom od 100.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj izdavač - pravno lice, odnosno preduzetnik, novčanom kaznom u iznosu od 50.000 od 250.000 dinara ako:

- 1) prodaje udžbenik i priručnik, koji se izdaje na jeziku i pismu nacionalne manjine, odnosno koji se izdaje sa prilagođenim pismom i/ili formatom za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom po većoj maloprodajnoj ceni od maloprodajne cene udžbenika i priručnika sa PDV-om na srpskom jeziku, koji je preveden, odnosno čije pismo i/ili format je prilagođen (član 11. stav 3);
- 2) ako ne dostavi primerak udžbenika Zavodu (član 38. stav 1. tačka 4).

Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se odgovorno lice izdavača - pravnog lica za prekršaj iz st. 1. i 2. ovog člana.

Član 44

Novčanom kaznom od 100.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj škola ako:

- 1) koristi udžbenik koji nije uvršten u Katalog udžbenika (član 19. stav 9);
- 2) koristi priručnik koji nije uvršten u Katalog priručnika (član 20. stav 5);
- 3) ne sprovede izbor udžbenika u skladu sa članom 34. ovog zakona.

Novčanom kaznom od 200.000 do 1.000.000 dinara kazniće se za prekršaj škola, odnosno predškolska ustanova ako primi donaciju, poklon ili reprezentaciju učinjenu na neposredan ili posredan način od izdavača (član 36. stav 2).

Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se i direktor, odnosno odgovorno lice škole za prekršaj iz stava 1. ovog člana.

Novčanom kaznom od 100.000 do 150.000 dinara kazniće se i direktor, odnosno odgovorno lice škole, odnosno predškolske ustanove, za prekršaj iz stava 2. ovog člana.

Član 45

Novčanom kaznom od 50.000 do 150.000 dinara kazniće se lice koje daje stručnu ocenu, stručno mišljenje, odnosno ekspertsko mišljenje, ukoliko:

- 1) ne da stručnu ocenu u skladu sa članom 23. ovog zakona;
- 2) ne da stručno mišljenje, u skladu sa članom 25. ovog zakona;
- 3) ne da ekspertsko mišljenje u skladu sa članom 26. ovog zakona;
- 4) odbije da potpiše, odnosno potpiše neistinitu izjavu o sukobu interesa (član 27. stav 1).

X PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 46

Postupci za odobravanje rukopisa udžbenika koji su započeti po propisima koji su važili do stupanja na snagu ovog zakona okončaće se po propisima prema kojima su započeti.

Postupak izbora udžbenika iz Kataloga udžbenika sprovedeće se po odredbama ovog zakona.

Udžbenici koje su škole odabrale za korišćenje u nastavi od školske 2016/2017. godine do školske 2018/2019. godine koristiće se u tim školama do promene programa nastave i učenja.

Udžbenici koji su odobreni na osnovu Zakona o udžbenicima i drugim nastavnim sredstvima ("Službeni glasnik RS", broj 72/09) i Zakona o udžbenicima ("Službeni glasnik RS", br. 68/15 i 113/17 - dr. zakon) ostaju u upotrebi do promene plana i programa nastave i učenja, odnosno do odobravanja udžbenika usklađenog sa novim planom i programom nastave i učenja.

Priručnici za obrazovanje odraslih pripremljeni u okviru projekta "Druga šansa - Razvoj sistema funkcionalnog osnovnog obrazovanja odraslih" ostaju u upotrebi, besplatni su za polaznike i mogu se preuzeti u elektronskoj formi sa zvanične internet stranice Ministarstva.

Udruženja škola koje realizuju program osnovnog obrazovanja odraslih mogu da izdaju priručnike iz stava 5. ovog člana.

Priručnici iz stava 5. ovog člana mogu se finansirati u skladu sa odlukom Vlade iz člana 10. ovog zakona ili iz drugih izvora.

Katalog udžbenika osnovne škole u delu koji se odnosi na prvi i peti razred, koji će se koristiti od školske 2018/2019. godine, biće objavljen najkasnije do 30. aprila 2018. godine.

Odluku o izboru udžbenika za prvi i peti razred, koji će se koristiti od školske 2018/2019. godine, škole dostavljaju Ministarstvu najkasnije do 15. maja 2018. godine.

Član 47

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o udžbenicima ("Službeni glasnik RS", br. 68/15 i 113/17 - dr. zakon).

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona doneće se u roku od jedne godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Podzakonski akti doneti do stupanja na snagu ovog zakona primenjuju se ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, do donošenja novih podzakonskih akata na osnovu ovog zakona.

Javni izdavač će usaglasiti organizaciju i način rada sa ovim zakonom, u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 48

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Samostalni članovi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o udžbenicima

("Sl. glasnik RS", br. 92/2023)

Član 15

Javni izdavač raspisaće javni poziv za izbor autorskog tima za pripremu nacionalne čitanke u roku od 15 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Korišćenje nacionalne čitanke u osnovnim i srednjim školama počće od školske 2024/2025. godine.

Član 16

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Samostalni članovi Zakona o izmenama i dopunama Zakona o udžbenicima

("Sl. glasnik RS", br. 109/2025)

Prelazne i završne odredbe

Član 20

Udžbenici koji su odobreni na osnovu Zakona o udžbenicima ("Službeni glasnik RS", br. 27/18 i 92/23) za osnovnu i srednju školu za predmete od nacionalnog značaja koristiće se do stavljanja u promet udžbenika za te predmete u skladu sa ovim zakonom, nakon čega će biti obrisani iz kataloga udžbenika.

U roku od 90 dana od stupanja na snagu ovog zakona, istovremeno sa novim planovima i programima nastave i učenja biće doneti novi planovi udžbenika za predmete od nacionalnog značaja za prvi i peti razred osnovne škole i prvi razred srednje škole, a za ostale predmete i razrede najkasnije do 1. maja godine koja prethodi školskoj godini u kojoj, u skladu sa ovim zakonom, ti udžbenici počinju da se koriste.

Javni izdavač raspisaće javni poziv za izbor autora za pripremu udžbenika od nacionalnog značaja koje isključivo on izdaje u roku od 30 dana od dana stupanja na snagu novih planova tih udžbenika, a najkasnije 18 meseci pre početka školske godine u kojoj, u skladu sa ovim zakonom, ti udžbenici počinju da se koriste.

Javni izdavač je dužan da preda u štampu rukopise udžbenika od nacionalnog značaja koje isključivo on izdaje najkasnije 30 dana pre početka školske godine u kojoj ti udžbenici počinju da se koriste.

Korišćenje udžbenika od nacionalnog značaja u osnovnoj i srednjoj školi za učenike prvog i petog razreda počće od školske 2027/2028. godine, za učenike drugog i šestog razreda počće od školske 2028/2029. godine, za učenike trećeg i sedmog razreda počće od školske 2029/2030. godine, a za učenike četvrtog i osmog razreda počće od školske 2030/2031. godine.

Korišćenje nastavnog sredstva Srpski jezik i nacionalna kultura za učenike prvog i petog razreda osnovne škole počće od školske 2028/2029. godine, za učenike drugog i šestog razreda počće od školske 2029/2030. godine, za učenike trećeg i sedmog razreda počće od školske 2030/2031. godine, a za učenike četvrtog i osmog razreda počće od školske 2031/2032. godine.

Član 21

Propisi za sprovođenje ovog zakona biće doneti u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 22

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".